

Η Αγία Παρθενομάρτυς Καικιλία, προστάτις της μουσικής τέχνης

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η Αγία Καικιλία (ή Κικιλία), η προστάτις της (Εκκλησιαστικής) μουσικής τέχνης εγεννήθη στην Ρώμη κατά τις αρχές του τρίτου αιώνας από γονείς ευγενείς (ανήκαν στην ευγενή τάξη των «Καικιλίων») και πλουσίους πλήν όμως ειδωλολάτρες. Από νεαράς ηλικίας εβαπτίσθηκε Χριστιανή και διέθετε το χρόνο της στην προσευχή, την μελέτη των Θείων Γραφών και την ελεημοσύνη. Ακολουθούσε ασκητική πρακτική στην ζωή της νηστεύοντας, αγρυπνώντας και φορώντας τρίχινο ένδυμα για να δαμάζει τις κινήσεις της σαρκός.

Η ψυχή της διακατεχόταν από τον ιερό πόθο να φυλάξει την αγνότητά της και να αφιερωθεί στον Χριστό, τον εκλεκτό Νυμφίο της καρδιάς της. Όλα αυτά όμως εγίνοντο εν αγνοία των γονέων της οι οποίοι όταν ήλθε σε νόμιμη ηλικία και παρά την θέλησή της την αρραβώνιασαν με ένα νέο ονόματι Βαλεριανό που ήταν ειδωλολάτρης. Αυτή όμως η μακαρία αντί να του προσφέρει την συναισθηματική αγάπη, του απεκάλυψε ένα μυστήριο, ότι δηλαδή Άγγελος Κυρίου εφύλασσε ζηλότυπα την παρθενία της και ότι θα αξιωνόταν και εκείνος να τον δει, μόνον εάν δεχόταν την σφραγίδα του Αγίου Βαπτίσματος.

Κατ'εκείνα τα χρόνια οι χριστιανοί εβρίσκοντο ακόμη υπό διωγμόν. Έτσι ο πάπας της Ρώμης Άγιος Ουρβανός τελούσε τα καθήκοντά του κρυφά και κρυφά εβάπτισε τον καλόγνωμο Βαλεριανό. Όταν εκείνος γεμάτος χαρά επέστρεψε στο σπίτι βρήκε την Καικιλία να προσεύχεται μαζί με ένα ολοφώτεινο Άγιο Άγγελο. Ο απεσταλμένος λοιπόν του Θεού τους εστεφάνωσε με στέφανο δόξης και αφθαρσίας και τους προέτρεψε στο εξής να χωρίσουν για την αγάπη του Χριστού και να ακολουθήσουν τον βίο της εγκρατείας και της σωφροσύνης. Η διάνοια του Βαλεριανού εφωτίσθηκε τόσο ώστε επεθύμησε να δει και τον αδελφό του Τιβούρτιο στολισμένο με κάθε δωρεά του Αγίου Πνεύματος. Βαπτίσθηκε λοιπόν και ο Τιβούρτιος αφού μετενόησε και εξαγορεύθηκε τα βάρη της ψυχής του• χάρη δε στην μετάνοιά του αξιώθηκε πολλές φορές να δει Αγίους Αγγέλους και να συνομιλήσει μαζί τους.

Ωστόσο οι διωγμοί εναντίον των Χριστιανών εντάθηκαν όταν την διοίκηση της πόλεως ανέλαβε ο έπαρχος Τούσκιος Αλμάτιος. Οι χριστιανοί μαρτυρούσαν με φρικτό τρόπο και με διάταγμα του επάρχου δεν είχαν δικαίωμα ταφής. Όμως οι δύο άνδρες και η Αγία περιφρονούσαν το διάταγμα και με κίνδυνο της ζωής τους την μεν νύκτα περιποιούνταν τα σώματα των μαρτύρων και τα έθαβαν προσευχόμενοι την δε ημέρα συμπαραστέκονταν παντοειδώς στους διωκόμενους ομοπίστους τους που εκρύβοντο. Ο Βαλεριανός και ο Τιβούρτιος όμως έγιναν αντιληπτοί και συνελήφθησαν. Η Αγία τους επισκέφθηκε στην φυλακή, προσευχήθηκε μαζί τους και τους ενθάρρυνε να μην εγκαταλείψουν το μαρτύριο για να κερδίσουν την προσωρινή ζωή τους και να επιδιώξουν το τέλος τους για να κερδίσουν την αιωνιότητα. Οι δύο νέοι καταδικάστηκαν σε αποκεφαλισμό. Την ποινή εκτέλεσε ο δήμιός τους καπικλάριος (ή καπηλάριος) Μάξιμος αφού τους

οδήγησε σε ειδωλολατρικό ναό για να θυσιάσουν μήπως και σώσουν την ζωή τους. Κατά την ώρα του αποκεφαλισμού τους και καθώς έμενε εκστατικός από το θάρρος και την γενναιότητα των δύο αυταδέλφων μαρτύρων, είδε ανεωγμένους τους ουρανούς και πλήθος Αγίων Αγγέλων να παραλαμβάνουν τις ψυχές των Μαρτύρων και να τις οδηγούν ψάλλοντας στον ουρανό. Τότε υπέστη στην ψυχή του την καλήν αλλοίωσιν και αφού πίστευσε ολόθερμα στον Ιησού Χριστό, μαρτύρησε για να λάβει την δόξα των Αγίων Βαλεριανού και Τιβουρτίου που εζήλωσε να αποκτήσει. Το παράδειγμά του ακολούθησε η συνοδεία του και πλήθος ειδωλολατρών που παρακολουθούσαν το μαρτύριο. Την νύκτα εκείνη η Καικιλία ετέλεσε και πάλι το θαέρεστο έργο της προβαίνοντας στον ενταφιασμό του μνηστήρος της και του αδελφού του.

Με τον ίδιο αμείωτο ζήλο συνέχισε την ιεραποστολική διακονία της στην Ρώμη, θάβοντας τους Αγίους Μάρτυρες, διανέμοντας την περιουσία της στους πτωχούς και διαδίδοντας τον λόγο του Θεού. Επάνω της έφερε πάντοτε ένα Άγιο Ευαγγέλιο, το οποίο κατά τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη της χρησίμευε «*προς αμυντήριον αυτής και φυλακτήριον*».

Η Αγία συνέχιζε την αποστολή της όπως και ο έπαρχος το αποτρόπαιο έργο του. Κάποτε λοιπόν που συγκέντρωνε τα υπάρχοντα των θυμάτων για να τα δημεύσει, ανεκάλυψε την χριστιανική ταυτότητα της παρθένου. Διέταξε αμέσως την σύλληψη και μαστίγωσή της. Η πίστη της στον Θεό, η καρτερία , το αμείωτο θάρρος της και η προσευχή για τους δημίους της προβλημάτισαν πολλούς από τους παρόντες ώστε κατ'εκείνη την νύκτα ο πάπας Ουρβανός βάπτισε τετρακόσια άτομα.

Στην συνέχεια ο Αλμάτιος διέταξε να δέσουν μαρμάρινη πλάκα στο στήθος της για να πεθάνει από ασφυξία, όμως δεν πέτυχε τον σκοπό του. Μανιασμένος τότε την έκλεισε στο βαλανείο (λουτρό) της οικίας της και διέταξε να την ρίξουν σε πυρακτωμένο λέβητα. Το μαρτύριο αυτό κράτησε τρεις ημέρες αλλά η Αγία εξήλθε πάλι σώα και αβλαβής. Έτσι διέταξε να την αποκεφαλίσουν. Ο δήμιος την έσφαξε μπήγοντας ανελήτα το μαχαίρι του επί τρεις φορές στον παρθενικό λαιμό της χωρίς να καταφέρει να την θανατώσει. Η Αγία αιμορραγώντας έζησε ακόμη τρεις ημέρες, ενισχύοντας τους χριστιανούς με την προσευχή της. Εκείνοι δε με ιδιαίτερη ευλάβεια άλειφαν με το τίμιο αίμα της υφάσματα με τα οποία ετελέσθησαν πάμπολλα θαύματα σε όσους «σταυρώνονται» με αυτά.

Δοξάζοντας τον Κύριο, παρέδωσε το πνεύμα της την 22^α Νοεμβρίου του 230 επί Αυτοκράτορος Αλεξάνδρου Σεβήρου και Επάρχου Τουσκίου Αλματίου (ή του 288 επί Αυτοκράτορος Διοκλητιανού κατ'άλλους).

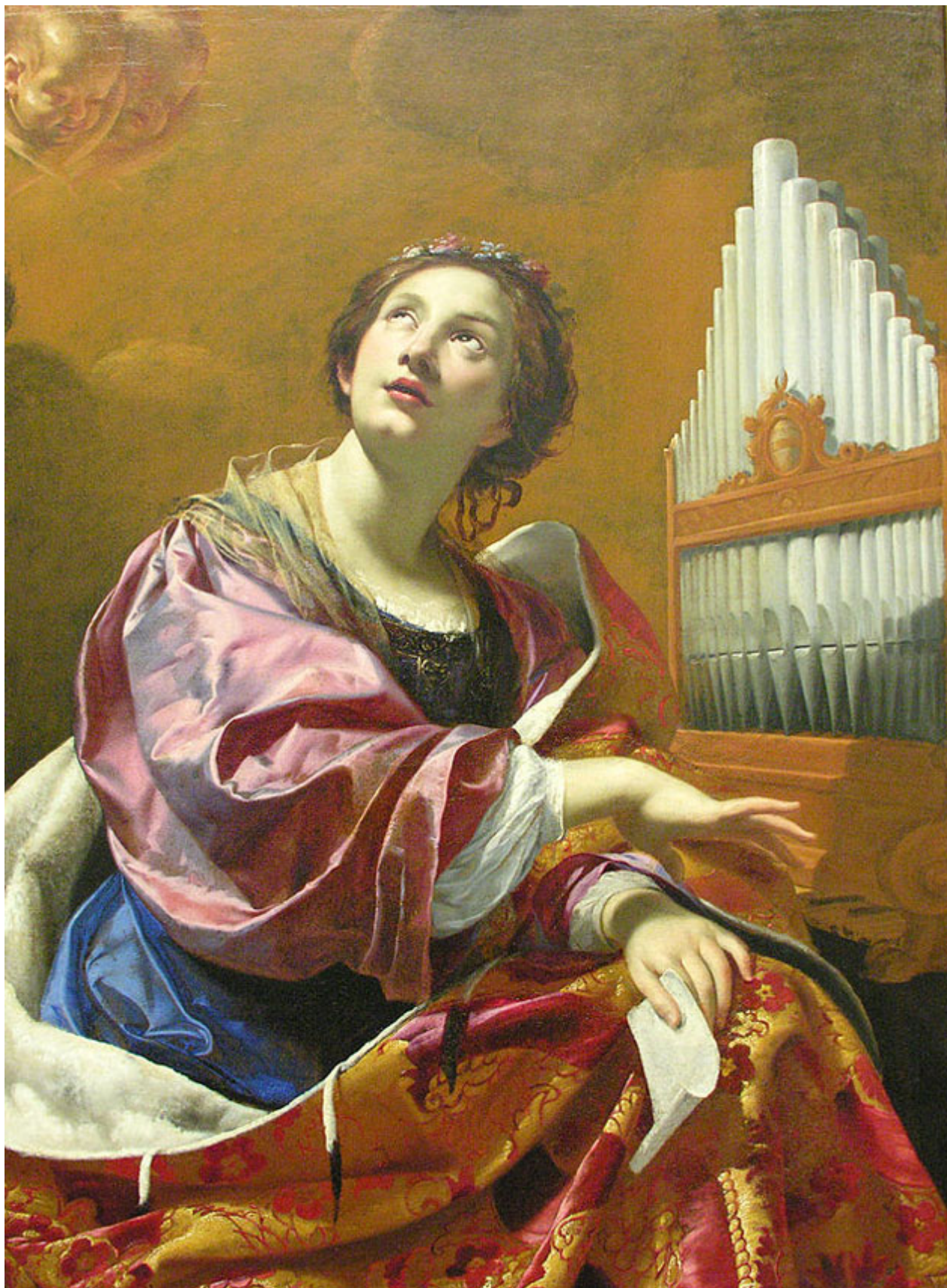
Το λείψανο της Αγίας Καικιλίας, παρέλαβαν αμέσως ευλαβείς χριστιανοί που ευεργετήθηκαν από την προσευχή της και είδαν από κοντά το μαρτύριό της και το ενταφίασαν με ιδιαίτερες τιμές στην Κατακόμβη του Αγίου Καλλίστου αφού το ενέδυσαν με χρυσούφαντο χιτώνα, μανδύα και καλύπτρα και τοποθέτησαν σε φέρετρο φτιαγμένο από κυπαρισσένιο ξύλο.

Μετά την λήξη των διωγμών ανηγέρθη επ'ονόματι της Αγίας Βασιλική στην θέση του μαρτυρίου της (στο βαλανείο της οικείας της) από τον Μέγα Κωνσταντίνο.

Το έτος 817 ή 821 ο ορθόδοξος Πάπας Ρώμης Πασχάλης ο Α', θέλησε να αναστηλώσει τον Ναό και να τον εξωραΐσει κινούμενος από ευλάβεια για την μορφή, το μαρτύριο και την θαυματουργία της Αγίας. Στόχος ήταν να ανεύρει τα λείψανά της και να τα εναποθέσει στον ανακαινισμένο Ναό αλλά δεν μπορούσε να εντοπίσει τον τάφο της. Ο Πάπας επιδόθηκε σε εκτενή προσευχή και η Αγία του εμφανίσθηκε σε όνειρο υποδεικνύοντάς του τον ιερό τόπο του ενταφιασμού της. Τότε ο Πάπας με την συνοδεία του έσπευσε στην Κατακόμβη του Αγίου Καλλίστου, στην κρύπτη των Παπών, όπου εκστατικοί ανεκάλυψαν το αδιάλυτο και ευωδιάζον λείψανο της Αγίας Καικιλίας ως και τους σκελετούς των συμμαρτυρησάντων μετ'αυτής Βαλεριανού, Τιβουρτίου και Μαξίμου. Με ιδιαίτερη ευλάβεια συνέστειλαν τα ιερά λείψανα και τα απέθεσαν με τιμές κάτω από την Αγία Τράπεζα του Ναού όπως και το λείψανο του Αγίου Ουρβανού εντός του ιδίου Ναού.

Επίσης το έτος 1599 ανεκομίσθησαν εκ νέου τα ιερά λείψανα της Αγίας Καικιλίας και της συνοδείας της. Τότε ο Καρδινάλιος Σφονδράτο με την στήριξη του Πάπα Κλήμεντος του Η' προέβη σε μερική αναστήλωση της Βασιλικής της Αγίας. Κατά την διάνοιξη του δαπέδου κάτω από την Αγία Τράπεζα βρέθηκαν οι δύο σαρκοφάγοι με τα λείψανα όλων των Αγίων. Η μια βέβαια περιείχε το αδιάφθορο και ευωδιάζον μικρού αναστήματος λείψανο της Αγίας σε πλάγια θέση και καλυμμένο με ολόσωμη μεταξωτή μπόλια.

Η Αγία είχε μαρτυρήσει προ 1422 ετών και μαζί με το άφθαρτο σκήνωμά της εσώζοντο άσηπτα τα χρυσούφαντα ενδύματά της, ο αιματοβαμμένος χιτώνας της και το κυπαρισσένιο φέρετρό της ενώ διακρινόταν η θανάσιμη μαχαιριά στον λαιμό της, το όμορφο πρόσωπό της καθώς και τα τρία δάκτυλα της μιας παλάμης της απλωμένα και της άλλης ήταν τα δύο (δείχνοντας την πίστη στην Αγία Τριάδα και τις δύο φύσεις του Χριστού) κατά τις τελευταίες επί γης ώρες της που δεν μπορούσε να μιλά.

Ενθουσιασμένος ο Πάπας έδωσε εντολή να εκτεθεί το λείψανο της Αγίας σε προσκύνημα μέχρι την μνήμη της στις 22 Νοεμβρίου σε διακοσμημένο τετραπόδιο. Ακολούθως μετά την λαμπρή λειτουργία στην μνήμη της και ενώπιον του Πάπα, 42

Καρδινάλιων, πολιτικών και διπλωματικών αρχών διαφόρων χωρών, το σκήνωμα τοποθετήθηκε στο κυπαρισσένιο φέρετρο και αυτό σε αργυρόγλυπτη λάρνακα η οποία ενταφιάσθηκε κάτω από την Αγία Τράπεζα εκ νέου.

Ο φημισμένος ανά την Ευρώπη γλύπτης Stephano Maderno (1576-1636) με την εντολή του Πάπα έφτιαξε το άγαλμα της Αγίας-αριστούργημα γλυπτικής-που παρουσιάζει το λείψανο της Αγίας στην στάση που βρέθηκε κατά την ανακομιδή. Στήθηκε δε προ του ιερού βήματος και ενώπιον της Αγίας Τραπέζης για να δίνει στους πιστούς την δυνατότητα να προσεύχονται στον ιερό χώρο.

Η μαρμάρινη πλάκα με την οποία οι δήμιοι πλάκωσαν ζωντανή την Αγία για να πεθάνει από ασφυξία, σήμερα χρησιμοποιείται ως το κεντρικό μάρμαρο της Αγίας Τραπέζης ενώ το δεύτερο παρεκκλήσιο στο δεξιό κλίτος της Βασιλικής είναι το δωμάτιο στο οποίο καταδικάστηκε σε θάνατο η Αγία. Πλησίον του τόπου βρέθηκαν υπολείμματα του Ρωμαϊκού λουτρού (βαλανείου) όπου μαρτύρησε η Αγία.

Η Βασιλική της Αγίας αποτελεί κόσμημα του προαστείου Trastevere της Ρώμης που βρίσκεται στην όχθη του Τίβερη και είναι πόλος έλξης για προσκυνητές από όλο τον κόσμο.

Στο πρωτότυπο λατινικό κείμενο του Μαρτυρίου της Αγίας αναφέρεται ότι κατά

τους γάμους της όταν ηχούσε η μελωδία της κοσμικής μουσικής, η Αγία έψαλλε στην καρδιά της ύμνους αγάπης στον εκλεκτό Νυμφίο της ψυχής της Ιησού Χριστό. Κατά την παράδοση τα πρώτα λόγια των ύμνων ήταν :

«Άγνισον Κύριε την καρδίαν μου ίνα μη εισέλθω εις πειρασμόν». Έτσι η Αγία σχετίσθηκε με την μουσική και την εξύψωσή της σε θρησκευτική τέχνη και έκτοτε θεωρήθηκε προστάτιδά της. Γι'αυτό και στην αγιογραφία, την ζωγραφική και την γλυπτική παρουσιάζεται μαζί με το εκκλησιαστικό όργανο κλειδοκύμβαλο (clavichord), την λύρα ή την άρπα ή την κιννύρα του προφητάνακτος Δαυίδ ή το βιολί.

Η μνήμη της τιμάται και από τις δύο Εκκλησίες την 22^α Νοεμβρίου εκάστου έτους ομού μετά των τριών συμμαρτυρησάντων με αυτήν Αγίων Βαλεριανού, Τιβουρτίου και Μαξίμου. Η πιο παλιά απεικόνιση της Αγίας είναι σε ψηφιδωτό στον Άγιο Απολλινάριο της Ραβέννας (6^{ος} αι.) όπου η Αγία παρουσιάζεται στην χορεία των παρθενομαρτύρων και κρατά στεφάνι.

Τοιχογραφίες με την μορφή ή το μαρτύριό της συνηθέστερα κοσμούν Ναούς και Μονές της πατρίδος μας όπως στον νάρθηκα του παρεκκλησίου του Αγίου Δημητρίου της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπεδίου και την Ιερά Μονή Φιλανθρωπινών στο Νησάκι Ιωαννίνων.

Με ιδιαίτερη ευλάβεια τιμάται η μνήμη της στην Αγία Μονή Αρείας Ναυπλίου όπου σώζεται φορητή εικόνα της στο Καθολικό και είναι έργο της αδελφότητας Ιωασαφαίων.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στην ιστορική αυτή Ιερά Μονή (έτος κτίσεως 1147) που είναι κτιτορικό έργο του Αγίου Λέοντος Αργοναυπλίας, ηγουμένευσε η οσιακής μνήμης Μοναχή Καικιλία, η κατά κόσμον Κωνσταντινοπολίτισσα αρχόντισσα των Αθηνών Αυρηλία Πομόνη, η οποία ευεργέτησε ποικιλοτρόπως το μοναστήρι αναδεικνύοντάς το για έργα πολιτισμού και κοινωνικής ευποιίας (π.χ. ίδρυση εντός της Μονής δημοτικού σχολείου και οικοκυρικής σχολής). Επιπλέον ανεύρε την θαυματουργή εικόνα του Φανερωμένου Χριστού κατά την 6^η Μαρτίου 1920.

Ασματική Ακολουθία και Παρακλητικό Κανόνα προς τιμήν της Αγίας συνέθεσε ο σεβαστός Αρχιμανδρίτης Νικόδημος Αεράκης κατόπιν φιλαγίου αιτήσεως της Γυναικείας Ιεράς Μονής Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλαμίου στο Αδάμι Αργολίδος. Επίσης Απολυτίκιον, Κοντάκιον και Μεγαλυνάριον της Αγίας Καικιλίας και της συνοδείας της συνέθεσε ο Όσιος Γέροντας Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης.

Στην Ρώμη επίσης λειτουργεί (Μουσική) Ακαδημία της Αγίας Καικιλίας η οποία

είναι πασίγνωστη για τα όπου γης κοντσέρτα παρουσιάζει η καλύτερη συμφωνική ορχήστρα της Ιταλίας την οποία διαθέτει. Το δε Ωδείο Αθηνών (παράρτημα Ηρακλείου Αττικής) την έθεσε προστάτιδά της και προς τιμήν της εξέδωσε το 1993 ημερολόγιο τοίχου με πάμπολλες εικόνες σχετικές με την Αγία και το μαρτύριό της.

Από την Υμνολογία για την Αγία Καικιλία

Απολυτίκιον. Ήχος γ΄. Θείας πίστεως.

Θείων τρόπων σου, τη επιλάμψει, προς αείζων, είλκυσας φέγγος, την autάδελφον
δυάδα και σύναυλον• και συν αυτοίς Καικιλία αθλήσασα, της Θείας δόξης ομού
ηξιώθητε. Μεθ'ών πρέσβευε, δοθήναι τοίς ευφημουσί σε, πταισμάτων ιλασμόν και
μέγα έλεος.

Κοντάκιον. Ήχος β΄. Τοις των αιμάτων σου.

Της ευσεβείας τη θεία μεθόδω σου, αθλητικώς τω Χριστώ προσηνέχθησαν,
Βαλεριανός και Τιβούρτιος, ώ Καικιλία μεθ'ών ανεκραύγαζες• Σύ Σώτερ
Μαρτύρων το στήριγμα.

Μεγαλυνάριον.

Ρόδον ως αμάραντον και τερπνόν, οσμήν ζωηφόρον, επαφήκας παρθενικώς, ήν
εισδεξαμένη, η ξυνωρίς η σύμφρων, συν σοί ώ Καικιλία, λαμπρώς ηγώνισαι.

Βιβλιογραφική Πηγή

- Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, *«Συναξαριστής των δώδεκα μηνών»*, τόμος δεύτερος, Νοέμβριος-Δεκέμβριος, Εκδόσεις Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1998.
- Αεράκη Νικοδήμου, Αρχιμανδρίτου, *«Ασματική Ακολουθία και Κανών Παρακλητικός της Αγίας ενδόξου Μάρτυρος Κικιλίας»*, Αθήναι 2010.
- Βασιλοπούλου Χαραλάμπους, Αρχιμανδρίτου, *«Η Αγία Κικιλία»*, εκδόσεις Ορθόδοξος Τύπος, Βίοι Αγίων, Αρ. 142, Αθήναι.
- Ευστρατιάδου Σωφρονίου Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως *«Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας»*, Έκδοσις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 1955.
- *«Καικιλία»*, εν Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, τόμος έβδομος (Ιωάννης-Κωνσταντίνος), Αθήναι 1965.
- Κρίγκα Κυπριανής, Καθηγουμένης, *«Αγία Μονή Αρείας Ναυπλίου»*, Ναύπλιον

1986.

- Λαγγή Ματθαίου, Αρχιμανδρίτου «Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», τόμος ΙΑ΄, Μην. Νοέμβριος, Αθήναι 1979.
- Μικραγιαννανίτου Γερασίμου, Μοναχού, «Νέος Ενιαύσιος Στέφανος», Άγιον Όρος 2006.
- Μολοττού Ζώτου, «Λεξικόν των Αγίων Πάντων της Ορθοδόξου Εκκλησίας», έν Αθήναις 1904.
- Σιμωνοπετρίτου Μακαρίου, Ιερομονάχου, «Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Διασκευή εκ του Γαλλικού Ξενοφών Κομνηνός, τόμος τρίτος, Νοέμβριος, Ίνδικτος, Αθήναι 2008.
- «Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως», (Delehaye Hippolyte, Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae), Bruxellis
- «*Martyrologium Romanum*».